Σκοπός αυτού του κειμένου είναι να αναδείξει κάποιες πτυχές και διαστάσεις της μετανάστευσης απ' την Αλβανία.

Η υποκειμενικότητα του κειμένου έγκειται στη βιωματική του αφετηρία, ως εκ τούτου δεν μπορεί να αναχθεί αξιωματικά σε κανόνα.

Συμβάλλει όμως στην κατανόηση του κόσμου απ' τον οποίο προέρχονται οι αλβανοί μετανάστες και της διάδρασής τους με τη νέα πραγματικότητα.

fesh.group@gmail.com
http://feshgroup.blogspot.com/

Εμείς οι έφηβοι της δεκαετίας του 80 στην Αλβανία ήμασταν λίγο τυχεροί όπως μας λέγανε οι γονείς και οι παππούδες μας λόγω του ότι το μέλλον μας θα ήταν πολύ διαφορετικό από το δικό τους. Πραγματικά δυσκολευόμασταν να καταλάβουμε το νόημα και την ουσία αυτών των φράσεων ή και να κατανοήσουμε την πεποίθησή τους που με τόση σιγουριά εξέφραζαν.
Δυσκολευόμασταν να πιστέψουμε αν κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό λόγω του ότι οι δρόμοι της αλλαγής φαινόταν να ήταν σκοτεινοί στο βάθος του χρόνου. Ήταν άραγε αυτά τα λόγια μέρος της γενικότερης προπαγάνδας που προβαλλόταν από τους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους ή αποτελούσαν για μερικούς την πεποίθηση ότι ένα νέο πολιτικό και κοινωνικό κλίμα είχε αρχίσει να διαμορφώνεται μέσα και έξω των συνόρων της Αλβανίας;
Παρόλο που μέσα από αυτά τα λόγια οι γονείς μας προσπαθούσαν να διατηρήσουν αναμμένο το φως της ελπίδας, για μας η πραγματικότητα είχε ήδη ξεπροβάλει το σκληρό της πρόσωπο απέναντι στα πιο ευαίσθητα και αγνά νιάτα των εφηβικών μας χρόνων και φαίνεται ότι μας είχε κλέψει τα όνειρά μας για το μέλλον.

Στην πραγματικότητα το παιχνίδι αναγκαστικά παραγκωνίστηκε, παραχωρώντας την θέση του στις υποχρεώσεις προς την οικογένεια και την κοινωνία και κυρίως στην “εθελοντική” εργασία.
Οι δυσκολίες των εφηβικών μας χρόνων ήταν ατελείωτες και ως ένα βαθμό ταυτίζονταν με εκείνες των μεγάλων ανθρώπων.
Είναι αξέχαστες εκείνες οι στιγμές όταν βρισκόσουν στις ατελείωτες ώρες στις ουρές των μαγαζιών όπου πολλές φορές ξενυχτούσαμε για λίγο γάλα.
Ήταν η βιασύνη για να βρεις το μερίδιο το ψωμιού το οποίο έφτανε στο σπίτι μισοτσακισμένο.

Ήταν οι μέρες του καλοκαιριού που αντί να βρισκόσουν στις παραλίες ήσουν υποχρεωμένος να βοηθήσεις την οικογένειά σου δουλεύοντας στις αγροτικές κολλεκτίβες.
Ήταν η κυριακάτικη εθελοντική εργασία.
Ήταν η εικόνα όταν έπαιζες ξυπόλητος ώστε να φυλάξεις τα καινούρια σου παπούτσια για το νέο σχολικό έτος, ή όταν έβλεπες πως οι γονείς προσπαθούσαν να εξασφαλίζουν ένα παραπάνω κουπόνι τροφίμων για τα παιδιά τους, ή όταν οι γονείς απαντούσαν πολύ συνεσταλμένα και ίσως με μια αίσθηση ντροπής "δεν το έχουμε αυτό που ζητάς" όμως κάπου αλλού κοντά μας το βλέπαμε, υπήρχε μεμονωμένα.
Δεν ζούσαμε όλο το φάσμα των προβλημάτων που είχαν περικυκλώσει σχεδόν όλα τα νοικοκυριά, όμως ήταν αρκετά για να μεγαλώσουμε με τις ανησυχίες των γονέων μας για το αύριο.
Όμως αυτή η εικόνα δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη όχι μόνο από τους μεγάλους αλλά ακόμα και από τους πιτσιρικάδες που στα πρώτα χρόνια της ζωής τους άρχισαν να βασανίζονται από τα ερωτήματα που άρμοζαν σε άλλες γενιές:
"τι γίνεται, ρε παιδιά, κάτι δεν πάει καλά".
Κατά βάθος όλοι αναρωτιόμαστε και επιθυμούσαμε να πάρουμε μια συγκεκριμένη απάντηση, έστω και αν ήταν το μεγαλύτερο ψέμα που θα είχαμε ποτέ ακούσει.
Όμως τα ερωτήματα παρέμεναν αναπάντητα και το κενό μεγάλωνε ακόμα πιο πολύ.
Γενικά όλος ο κόσμος παρόλο που δεν το απαιτούσε χρειαζόταν μια απάντηση.
Και έτσι μέσα σε αυτό το κλίμα οι ιδεολογικοί μηχανισμοί με κυρίαρχες τις κομματικές επιτροπές στα σχολεία, πανεπιστήμια, εργατικούς χώρους και γειτονιές συνέχιζαν να ξεπροβάλλουν με ακόμα μεγαλύτερο πάθος

όπως:
“χόρτα θα φάμε και δεν λυγίζουμε”,
“ χορεύουμε στο στόμα του λύκου”,
“είμαστε φως φανάρι που φέγγει όλον τον κόσμο”,
“ η Αλβανία παράδειγμα προς μίμηση”,
συνθήματα τα οποία ποτέ άλλοτε δεν ακούστηκαν τόσο διαπεραστικά και δυναμικά για να ενισχύσουν την εθνική συνείδηση και την αξιοπρέπεια,
ανεβάζοντας στα ύψη το έθνος ως ένα έθνος που δεν έχει να φοβηθεί τίποτα απέναντι στις απειλές
των εξωτερικών δυνάμεων, ένα έθνος που δέχεται συνέχεια εσωτερικές και εξωτερικές απειλές, που προσπαθεί να επιβιώσει με αξιοπρέπεια και στις πιο δύσκολες καταστάσεις.
Με αυτόν τον τρόπο η εξουσία προσπαθούσε να καλύψει το κενό των ατελείωτων ερωτημάτων για την άθλια οικονομική κατάσταση που βίωνε όλη η κοινωνία.

Προφανώς δεν ήταν μόνο η οικονομική κατάσταση που οδήγησε στην δυσαρέσκεια ολόκληρο το λαό, αλλά το πιο σημαντικό από όλα ήταν η φυσική και ψυχολογική κούραση του λαού από έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής που άφησε στο μεγαλύτερο μέρος του πόνο, απελπισία και ελάχιστες στιγμές ευτυχίας ανάμεσα στους ανθρώπους.
Πόνος και απελπισία κρυμμένα στα βάθη της ψυχής του ανθρώπου, κρυμμένα αλλ’ όχι άφαντα από τα μάτια των παιδιών γιατί δεν είχαν να τους προσφέρουν ευχάριστες στιγμές και ελπίδα, κρυμμένα από τα μάτια των γειτόνων, των συναδέλφων γιατί πάνω από όλα στεκόταν η ανθρώπινη αξιοπρέπεια που προσπαθούσε να επιβιώσει μέσα σε ένα κλίμα πλήρους μιζέριας και κοινωνικής αποξένωσης.

Πόνος και ντροπή για την κατάσταση που βρίσκονταν ο κάθε ένας και η κάθε οικογένεια.
Τόσα χρόνια μάθανε τον άνθρωπο να ελπίζει, να παλεύει και να ζει με ένα όνειρο, να το αγαπήσει και να το υπερασπίζεται κάθε στιγμή, ακόμη και να θυσιαστεί για αυτό,
για το όραμα δηλαδή ενός παραδειγματικού σοσιαλιστικού κράτους και κοινωνίας.
Είναι συγκλονιστικό όταν σκέφτεσαι πώς γεννήθηκε, πώς αγκαλιάστηκε σχεδόν από όλα τα μέλη της κοινωνίας,
τι προσπάθειες έγιναν για να επικρατήσει και να πραγματοποιηθεί,
και τέλος πώς τσαλαπατήθηκε από μικρούς και μεγάλους.
Ύστερα από σαράντα χρόνια καλλιέργειας, προσπάθειας και θυσίας του "νέου ανθρώπου" για την πραγματοποίηση αυτού του οράματος, το μέλλον φαινόταν να είναι σκληρό, απελπιστικό και οδυνηρό.
Το όνειρο είχε αρχίσει να μετατρέπεται σε εφιάλτη· και αυτοί που προσπαθούσαν να το κρατήσουν για πάντα, ύστερα θα πάλευαν να το σβήσουν, να το απομακρύνουν από το μυαλό τους, να μην το σκέφτονται, να το καταδικάζουν στις επόμενες γενιές.

Το "σοσιαλιστικό" κράτος κατέρρευσε σε όλα τα πεδία.
Δεν κατέρρευσαν μόνο τα εργοστάσια, οι βιομηχανίες, οι κοινωνικές λειτουργίες και οι θεσμικές υπηρεσίες αλλά (αυτό είναι το πιο τραγικό) οι καθημερινές ανθρώπινες σχέσεις, η αγάπη του κόσμου προς τον συνάνθρωπό του, η πίστη σε αυτόν, η ειλικρίνεια και το θάρρος , η αλληλεγγύη, η αλληλοβοήθεια και ο αλληλοσεβασμός, επομένως όλες αυτές οι αξίες που είχαν γίνει αντικείμενο προπαγάνδας προωθούμενες από το κόμμα.

Αναρωτιόμαστε αν ποτέ υπήρξαν στην ουσία αυτές οι αξίες ή αν σε μια κοινωνία που επικρατούσε ο φόβος και ο αυστηρός έλεγχος του ατόμου ήταν πολύ δύσκολο να εκδηλωθούν, να διατηρούνται και να επιβιώνουν ως πραγματικές αξίες.
Όπως και να έχει η κατάσταση, την θέση τους πήραν η καχυποψία, η έλλειψη εμπιστοσύνης στον συνάνθρωπο,
το θράσος, η αγριάδα που εκδηλώθηκαν με το πιο απερίσκεπτο και έντονο τρόπο, λες ότι είχαν καλλιεργηθεί επί χρόνια, είχαν απλώσει τις ρίζες τους και περιμένανε να αντικρίσουν το φως του ήλιου για να αναπτυχθούν.
Η κατάρρευση του καθεστώτος σήμανε κατάρρευση όλης της προπαγάνδας που είχε δεχτεί ο αλβανικός λαός για το κομμουνιστικό κόμμα, το όραμα του σοσιαλισμού, την πάλη των τάξεων, την ταξική αλληλεγγύη του συλλογικού τρόπου ζωής και τις συλλογικές αξίες μέσα σε κολλεκτίβες, κατάρρευση της πειθαρχημένης συμπεριφοράς, της αυτοπειθαρχίας, της αισθητικής του μαρξισμού-λενινισμού, των σχέσεων μέσα στα σχολεία και στους δημόσιους χώρους, της κριτικής και αυτοκριτικής, της σοσιαλιστικής αγωγής και της κομματικής παιδείας.
Η κατάρρευση σήμαινε λεηλασία των δημοσίων χώρων χωρίς δισταγμούς.
Δεν είναι εύκολο να αντικρίζεις την εικόνα ολόκληρων νοικοκυριών να καρπώνονται τους δημόσιους πόρους και περιουσίες, ανθρώπων να κόβουν τα δέντρα στα πάρκα, να γκρεμίζουν τους τοίχους των εκπαιδευτικών κτιρίων για να αξιοποιήσουν τα υλικά για τους εαυτούς τους, να χτίζουν σπίτια μέσα σε δημόσια κτίρια και χώρους, να διαλύουν και κυρίως να οικειοποιούνται, από καρέκλες των αιθουσών ψυχαγωγίας μέχρι τα κτίρια των κολλεκτίβων στα εργοστάσια, να βλέπεις να μαραζώνουν εργοστάσια, βιομηχανίες, φάμπρικες, να ερημώνουν οι κάμποι, η αγροτιά και ολόκληρη η γη.

Και όλα αυτά υπό το νέο δόγμα των δημοκρατών ότι θα καταστρέψουμε ο,τιδήποτε για να το κτίσουμε από την αρχή.
Τώρα πια αποτελεί μια ιδιαίτερη κοινωνική αξία, νομιμοποιημένο πλέον, το ότι με την βία ή όχι μπορώ να αρπάξω ο,τιδήποτε και αυτό να γίνει δικό μου.
Οι άλλοι θα πούνε "κοιτάξτε τον, τα κατάφερε, ατσίδας είναι".
Τώρα δεν έχω κανέναν να με ταΐζει και να με προστατέψει, είμαι μόνος μου, αυτό το δαιμόνιο κράτος έπεσε.
Έτσι δημιουργήθηκε μια κατάσταση χωρίς προηγούμενο, μια κατάσταση που υπάκουσε στο αίτημα της επιβίωσης από την μια και της αντίδρασης, του ξεσπάσματος έναντι του καταπιεστικού συστήματος.
Η λαϊκή διάθεση να καταδικαστεί όλη η δραστηριότητα, οι λειτουργίες και η φιλοσοφία του κόμματος συνοδεύτηκε από την ανάγκη για επιβίωση και συντήρηση που με την σειρά τους συνεπάγετο τάση φυγής από το παλαιό με ό,τι σημαίνει αυτό.
Η κατάρρευση άφησε πίσω ένα αίσθημα δυσαρέσκειας, πίκρας και καχυποψίας ανάμεσα στο λαό, μέσα σε ένα κλίμα όπου είχαν σπάσει και καταργηθεί τελείως οι συνεκτικοί δεσμοί και η κοινωνική συνοχή.
Η κατάρρευση επήλθε σε μια χώρα όπου είχαν εξαλειφθεί οι αξίες της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας, των πολιτικών αγώνων και διεκδικήσεων, καθώς και της συνδικαλιστικής κουλτούρας και της πολιτικής συμμετοχής σε διάφορα ζητήματα και γεγονότα.

Φάνηκε πλέον καθαρά η έλλειψη των πραγματικών πολιτικών αξιών και πεποιθήσεων, η αμφιλεγόμενη διαταραγμένη αίσθηση μιας εθνικής ταυτότητας και συνείδησης, η ψευδαίσθηση μιας εθνικής υπερηφάνειας, του ακαταμάχητου έθνους και αφού το έθνος είχε ταυτιστεί με το κόμμα, χάθηκε η εμπιστοσύνη και η αντίληψη περί συνεκτικής εθνικής ταυτότητας.
Φαίνεται ότι το μόνο που έμεινε από αυτό είναι να αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας ως "Αλβανό" με ένα αίσθημα ντροπής και ταπεινότητας εφόσον τόσα χρόνια το έθνος αυτό άφησε πίσω μόνο πόνο.
Επέφερε την ανάγκη αναζήτησης και άκριτου ενστερνισμού ό,τι στο παρελθόν ήταν απαγορευμένο, ελεγχόμενο και ελλιπές.
Χάθηκαν οι έννοιες της κοινωνικής ευθύνης και της κοινωνικής υποχρέωσης, με ταυτόχρονη ανάδυση του "ατομικού", τη προσωπικής ταυτότητας του ατόμου, της ευθύνης αποκλειστικά και μόνο απέναντι στον εαυτό του και την οικογένειά του.
Η κατάρρευση συνοδεύτηκε από ακραίες συμπεριφορές και αντιλήψεις για τις ανθρώπινες σχέσεις, τις κοινωνικο- πολιτικές σχέσεις, για τον τρόπο ζωής, καθώς και για το τι σημαίνει Δύση.
Όταν απλά καταδικάσεις, κριτικάρεις και απομακρυνθείς από το παρελθόν, τυφλώνεσαι από το πάθος της διαφυγής χωρίς να δεις ουσιαστικά προς τα πού βαδίζεις, τι πιστεύεις και το πώς πρέπει να πράττεις, όντας συνεχώς μπερδεμένος και προβληματισμένος για αυτό που σε περιμένει.
Το μόνο που σε απασχολεί είναι να ξεχάσεις ό,τι πέρασες και υπέφερες τόσα χρόνια, να μην είσαι δεμένος με το παρελθόν γιατί μόνο έτσι θα τα καταφέρεις και με λίγη τύχη θα συμπληρώσεις τα χαμένα χρόνια προλαβαίνοντας τους άλλους πέρα από τα σύνορα.

Τώρα ζεις την ελευθερία σου ή μάλλον θέλεις να την ζήσεις, που σημαίνει για σένα ότι απέκτησες ατομικά δικαιώματα με την ελευθερία της έκφρασης, της ελεύθερης μετακίνησης, της θρησκευτικής πίστης, της συμμετοχής σε διαφορετικά κόμματα, του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κτλ.
Αυτό όμως που σου έλειπε πιο πολύ από όλα ήταν η ελεύθερη έκφραση της άποψης και της γνώμης σου.
Είναι όμως μια ελευθερία που γρήγορα παρεξήγησες γιατί νόμιζες ότι αυτό συνεπάγεται απεριόριστη ελευθερία συμπεριφοράς, πίστης και γνώμης που σου ανήκουν αποκλειστικά και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να τα αμφισβητήσει.
Μια τεράστια σύγχυση ανάμεσα στην δημοκρατία και την ελευθερία. Αυτά ταυτίζονταν.
Έχουμε βρεθεί σε καθημερινές συζητήσεις που οι άνθρωποι με πολλή ευκολία λένε: "εσύ έχεις την γνώμη σου και εγώ την δικιά μου. - ελευθερία και δημοκρατία έχουμε" και το σαρκαστικό στοιχείο βρίσκεται στο ότι σε κάθε θέμα συζητήσεων, είτε αφορά προσωπικά, είτε κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα αυτή η σχετικότητα χωράει παντού.
Ξαφνικά όλα γίνονται δεκτά και ανεκτά στο βαθμό που όλοι καλύπτονται.
Αυτό αναμενόμενο φαίνεται να είναι από την στιγμή που οι άνθρωποι πέρασαν από ένα ακραίο επιβαλλόμενο κολεκτιβισμό που καθόριζε τις αξίες και τις αρχές λειτουργίας του συλλογικού υποκειμένου σε έναν ακραίο ατομικισμό που καθορίζει επίσης τις αξίες και τις αρχές αυτής της νοοτροπίας.
Παθιασμένα από άκρη σε άκρη χωρίς να σκεφτείς και να επιδιώκεις να κρατήσεις κάπως τις ισορροπίες ή να αναρωτηθείς.

Δεν παρεξηγήθηκαν μονάχα η ελευθερία, αλλά πλέον και ο κομμουνισμός, η έννοια της ταξικής αλληλεγγύης, η συλλογική συνύπαρξη και η συμπαράσταση, η συλλογική οργάνωση και τα συλλογικά αιτήματα, η πολιτική συνείδηση και η συμμετοχή και προπάντων η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αυθεντικότητα.
Εφόσον σου θυμίζουν το παρελθόν, εσύ επιδιώκεις να απομακρυνθείς και να μην ασχοληθείς ακόμα και όταν διακυβεύεται η ίδια η ζωή σου και των παιδιών σου, όταν απειλούνται και αμφισβητούνται τα συλλογικά δικαιώματα και πολλές φορές όταν προσβάλλεται η ίδια η αξιοπρέπεια σου.
Αυτή η ελευθερία σήμαινε στην ουσία να κάνεις μόνο μια επιλογή, να βλέπεις προς την Δύση παθιασμένα, μονάχα αυτό υπάρχει τώρα, προς αυτήν την Δύση που για τουλάχιστον 40 χρόνια αποτελούσε τον αποδιοπομπαίο τράγο για σένα, τον εξωτερικό εχθρό που δήθεν σε απειλούσε μέρα νύχτα και δεν σου έμεινε τίποτα άλλο παρά να την δεχτείς όχι απλά ως μονόδρομο αλλά και με μια παθιασμένη επιλογή ως κάτι που σου απαγορεύονταν και είχε γίνει αντικείμενο μίζερης προπαγάνδας.
Έτσι άρχισες να κυνηγάς παθιασμένα την ευημερία, τα πλούτη, την καλοπέραση, την αφθονία, την άνεση της ζωής, όλα όσα σου είχαν λείψει στο παρελθόν.
Η ανυπομονησία να φτάσεις την Δύση, άνοιξε το δρόμο στη διεφθαρμένη κρατική εξουσία μπλεγμένη σε μαφιόζικες δραστηριότητες, καθώς και στην ανάπτυξη μίας τεράστιας βιομηχανίας του σεξ, άνοιξε το δρόμο στο εύκολο χρήμα έστω και εξαπατώντας όλους τους άλλους ανθρώπους γύρω σου με αποκορύφωση τις πυραμίδες που γιγαντιαία είχαν απλωθεί.
Ας σταθούμε λίγο εδώ.
Αυτές ήταν που εμφανίζονταν πελώριες και φαινόταν ότι είχαν κυριεύσει την προσωπική ζωή του καθενός.

Κανένας δεν μίλαγε για τίποτε άλλο μονάχα για αυτές τις πυραμίδες χωρίς να αναρωτηθείς και να σκεφτείς για τον σκοπό τους.
Έστω το βασικό ερώτημα, από πού έρχονται αυτά τα λεφτά. Στα καφενεία όλοι αραγμένοι ασχολούνταν με το ίδιο θέμα. Έκλεισες λεφτά! Πόσα! Πότε θα τα πάρεις! Και ύστερα κάνεις τους υπολογισμούς της στιγμής.
Τόσες καταθέσεις με τόσο τοις εκατό. Και με αυτό το τρόπο περνάει η ώρα τριγυρίζοντας από καφενείο σε καφενείο για να μάθεις και άλλα, να αλιεύσεις κάποια πληροφορία που θα είχε σχέση με τα ποσοστά που με την σειρά τους θα σου έδιναν κολοσσιαία κέρδη.
Και ποιός δεν έπεσε θύμα αυτών των πυραμίδων.
Πολλοί πούλησαν τα σπίτια τους και μετανάστευσαν μεθυσμένοι από την προσδοκία του κέρδους και πολλοί άλλοι μετανάστες κατέθεσαν των ιδρώτα τους που με τόσο κόπο είχαν μαζέψει στα ξένα.
Έτσι οι πυραμίδες μεγάλωναν πατώντας στον κόπο και στον ιδρώτα των “αθώων” θυμάτων.
Ήταν πολύ εύκολο για αυτές να σου πάρουν τα λεφτά σου. Δεν προσπάθησαν καν να κτυπήσουν την πόρτα σου.
Εμείς πηγαίναμε μόνοι μας τυφλωμένοι από το εύκολο και γρήγορο πλούτο.
Βέβαια η πολύχρονη φτώχεια σε κάνει να ονειρεύεσαι. Είναι σίγουρο ότι ο άνθρωπος όσα πιο πολλά βλέπει τόσα πιο πολλά αναζητάει. Αυτό αναζητούσε στις πυραμίδες οι οποίες είχαν τον καθένα μας κάτω από τα νύχια τους εφόσον είχαν καταλάβει ότι όλοι θέλαμε να ζήσουμε το δυτικό όνειρο.
Φαίνεται ότι δεν υπήρχε πλέγμα αξιών και αρχών που να περιτυλίγει τους ανθρώπους.

Κατέρρευσαν οι φιλικές και οι γειτονικές σχέσεις, οι ανθρώπινες επικοινωνίες που μέσα από αυτές θα μπορούσε να ακουστεί το αντίθετο, έστω μια άλλη άποψη και ίσως να τολμήσουν να σε κριτικάρουν.

"Τι, τι είπες, κριτική και αυτοκριτική, να είμαι μαζεμένος και συνεσταλμένος, τρελός είσαι, πού είμαστε, πού ζούμε, στον κομμουνισμό; Εγώ είμαι ελεύθερος και μπορώ να κάνω ό,τι θέλω, αυτή είναι η προσωπική μου ζωή."

Ο,τιδήποτε θες να διορθώσεις ή έστω να ξεκινήσεις από την αρχή είναι καταδικασμένο να κολλάει πίσω στο παρελθόν. Τελικά ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που βιώνουμε είναι ότι όσο έντονα προσπαθούμε να ξεφύγουμε ή να ξεχάσουμε το παρελθόν τόσο κολλημένοι φαίνεται να είμαστε σε αυτό. Από την άλλη είναι και ο φόβος του πισωγυρίσματος που δεν μας αφήνει να θέσουμε τις βάσεις και προτάγματα για άλλες ανθρώπινες και συλλογικές αξίες.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, σε αυτά τα γεγονότα, με αυτές τις αξίες, με αυτές τις αντιλήψεις και πεποιθήσεις, ξεπρόβαλε ο Αλβανός μετανάστης στην Ελλάδα και παντού, παίρνοντας τους δρόμους για να συναντήσει την "ελευθερία" και τον "παράδεισο" ό,τι κι αν αυτό σήμαινε.

Έτσι ξεκινήσαμε, μπουλούκια- μπουλούκια έχοντας υπόψη τις δυσκολίες, τους κινδύνους, τα βάσανα που μας επιφύλασσε ο δρόμος και η πραγματικότητα στην Ελλάδα. Το αίσθημα της παθιασμένης φυγής από την κατεστραμμένη χώρα σου και της απομάκρυνσης από το παρελθόν ήταν τόσο έντονο που δεν τολμούσες να γυρίσεις το κεφάλι προς τα πίσω. Το μόνο που σε απασχολούσε ήταν να τα καταφέρεις κοιτώντας μονάχα μπροστά γιατί μόνο έτσι θα μπορούσες να σωθείς, να είσαι άξιος και περήφανος για τον εαυτό σου.

Ξανά και ξανά και ξανά μέχρι να πετύχεις τον σκοπό σου, να βρεις μια δουλειά και να τακτοποιηθείς. Πολύ σκληρό για τα παιδιά που πήραν τα βουνά, να μην αντικρίζουν πόνο στα μάτια της μάνας την ώρα του αποχωρισμού.
Όλη αυτή η κατάσταση έπρεπε να αντιμετωπιστεί με σκληρότητα και θάρρος. Από σένα περιμένανε όλοι, γι' αυτό η μαλθακότητα δεν χωράει. Τα μόνο λόγια του αποχωρισμού ήταν, ***"κοίτα να χωθείς", "βρες κάποιο αφεντικό, μπορεί να σε κάνει και παιδί του".*** Ναι, ήταν σκληρό άλλα το μόνο ελπιδοφόρο. Ήταν ό,τι κουβαλούσες για το μακρινό ταξίδι μαζί με ένα κομμάτι ψωμί και κάποια ρούχα για να φανείς αξιοπρεπής την ώρα που θα έφτανες στον προορισμό σου.
Κατά βάθος ήσουνα μόνος σου παρόλο που βρέθηκες σε ένα τσούρμο ανθρώπων που το μόνο κοινό ήταν ότι ήταν όλοι Αλβανοί. Τελικά ο μύθος των συνόρων κατέρρευσε κάτω από τα πόδια σου.
Κάθε βήμα προς τα μέσα και μακριά από την χώρα σου σε έκαναν πιο δυνατό και αποφασισμένο. Ίσως δεν μας ένοιαζε τόσο πολύ ο προορισμός όσο η αίσθηση ότι με την πρωτοβουλία που είχαμε πάρει καταρρίψαμε στη κυριολεξία τα σύνορα, μια κίνηση απελευθερωτική, αντιδραστική που χωρίς αυτήν μάλλον δεν θα είχε νόημα η μετανάστευση. Αμφισβητήσαμε τα σύνορα στην πράξη, αυτά τα όρια που είχε βάλει το κράτος.
Το πολυήμερο ταξίδι από τα βουνά μέχρι έναν κοντινό προορισμό που από 'κει ο καθένας μας θα πήγαινε να βρει την τύχη του παντού φαινόταν παιχνιδάκι μπροστά στις μερικές ώρες που χρειάζονται για να διασχίσεις τα σύνορα. Κατά βάθος μας όλοι λέγαμε το ίδιο πράγμα, κάναμε την ίδια σκέψη: τώρα πάμε όπου θέλουμε, αυτήν την ελευθερία δεν μπορεί να την περιορίσει κανείς.

Αν και ο καθένας μας δεν μπορούσε να εκφράσει με λόγια αυτό το συναίσθημα, φαινόταν γραμμένο στο πρόσωπο του καθενός. Μπροστά σε αυτά τα συναισθήματα ο φόβος δεν έβρισκε χώρο στις ψυχές μας. Η ίδια η φύση ο προστάτης μας. Μπροστά σε αυτά τα συναισθήματα, τα φυλάκεια, οι συνοριοφύλακες, οι περιπολίες, οι στρατιώτες ήταν ασήμαντα. Σε αυτό το πέρασμα μας κυρίευε το ***"ντελίριο του μεγαλείου"***.

Έπρεπε να φτάσεις πάση θυσία στην καρδιά του καπιταλισμού, στην μητρόπολη. Μιλάνο, Παρίσι, Βερολίνο, Μόναχο και μπροστά μας η Αθήνα. Βασικός προορισμός. Γιατί εκεί χάνεσαι, εξαφανίζεσαι, κρύβεσαι. Ίσως όλοι θέλαμε για λίγο να μας καταπιεί το χάος της μητρόπολης. Επιδίωκες να φτάσεις εκεί που θα έβρισκες πιο πολλές ευκαιρίες. Η πρώτη επαφή με την μητρόπολη σε σόκαρε. Αυτοκίνητα, κίνηση, κινητικότητα, αγχωμένο τρέξιμο για να προλάβουν στις δουλειές τους, πολυκοσμία, διασκέδαση, με λίγα λόγια η ίδια η ζωή. Κάπως έτσι το φανταζόσουν, πόλη των ευκαιριών, της διασκέδασης και του ατομικισμού.
Έφτασες εκεί που όπως λέγανε και στο κόμμα, το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, εκεί που τον αδύναμο τον πατάνε σαν σκουλήκι, τον σπρώχνουνε, τον φτύνουν, τον κλωτσάνε. Και όμως δεν υπάρχει πισωγύρισμα. Θα έπρεπε να χωθείς στο βούρκο και να δοκιμάσεις τον εαυτό σου, να βρεις την τύχη σου, να κάνεις τις επιλογές σου.
Ήσουν προβληματισμένος, αισθανόσουν ανασφάλεια και φόβο γιατί ήξερες ότι όλα θα τα αντιμετώπιζες μόνος σου, ατομικά. Αλλά από την άλλη ήταν ένα είδος επιλογής για τον καθένα να πάρει ατομικές πρωτοβουλίες, μόνο με αυτό τον τρόπο θα είχε μεγαλύτερες προσωπικές ευκαιρίες να εκμεταλλευθεί.

Έτσι θα είχε μεγαλύτερες δυνατότητες να επιβιώσει.
Ήξερες ότι εκεί δεν είχες συγγενείς, ούτε την δικιά σου γειτονιά με ανθρώπους της εθνοτικής σου ομάδας, ούτε μέριμνα από τα δύο κράτη.
Αυτό σε έκανε να προχωρήσεις μόνος σου και να πας παντού, να βρεθείς σε πλατείες, χωράφια, χωριά, γειτονιές και πάρκα, στους δρόμους για να αναζητήσεις την τύχη σου.
Δεν σου έμενε τίποτα άλλο παρά να χτυπήσεις από πόρτα σε πόρτα, οικοδομή σε οικοδομή και όσο είναι δυνατόν να παρουσιαστείς μόνος σου γιατί μόνο έτσι υπάρχει δυνατότητα να επιλέξουν μόνο εσένα.
Στις πλατείες εκεί που περίμενες τους εργολάβους να περάσουν για τις δουλειές τους, μια στάση τους σήμαινε συναγερμό για δεκάδες παιδιά που περιμένανε πώς και πώς να βγάλουν ένα μεροκάματο.
Ο ανταγωνισμός ήταν απερίγραπτος μεταξύ όλων των Αλβανών μεταναστών που σήμαινε ότι το μεροκάματο ξεκινούσε από 4000 δρχ και κατέληγε στις 2000 δρχ.
Παρόλα αυτά υπήρχαν και στιγμές ανακούφισης όταν έβλεπες τον συνάνθρωπο να φεύγει σε κάποια στέγη που του είχε βρει το αφεντικό του ή κάποιος άλλος γνωστός που τυχαία είχε γνωρίσει.
"Άντε ρε φίλε καλή τύχη και μην μας ξεχάσεις", όμως κατά βάθος αισθανόσουν ότι δεν θα τον ξανασυναντήσεις, ίσως πάλι μετά από χρόνια κάπου στην οδό Αθηνάς. Τι άλλο θα ήθελες για να σου δώσει την ελπίδα ότι κάποια μέρα θα έρθει και η σειρά σου.
Μία στέγη, ένα μεροκάματο, δύο λέξεις.
Χωρίς στέγη και δουλειά ίσως παλεύεται μια κατάσταση αλλά χωρίς να ξέρεις την γλώσσα δεν νομίζω. Χωρίς την γλώσσα είσαι κουφός και μουγγός.

Σου λείπει η επικοινωνία, η επαφή ως βασικά μέσα για να βρεις στήριξη. Ένα χώρο για ένα μπάνιο, μια νύχτα σε κρεβάτι.
Και μέσα στην απελπισία το μόνο που ρώταγες τον διπλανό σου: ***"Τι θα κάνεις;Θα γυρίσεις πίσω;"*** Δύσκολο να πάρεις απάντηση. Μια μέρα είδαμε τον διπλανό μας να βγαίνει από το ξενοδοχείο με έναν άνδρα. Κοιμήθηκε μαζί του. Ίσως ήμουνα εγώ, ίσως ήμασταν όλοι μας. Στο λειβάδι του παραδείσου είχε φυτρώσει πια αγρίμι. Οι πρώτες σφαλιάρες έπεσαν.

Περιμένοντας τη σειρά σου δεν σκεφτόσουν τίποτε άλλο από το να κάνεις μερικά μεροκάματα και πού ξέρεις, ίσως αργότερα μια σταθερή δουλειά. Μία στέγη.
Το μόνο πράγμα που σκεφτόσουν ήταν η δουλειά, γιατί ήσουν ξένος και όπως αναφέρει η Julia Kristeva ***"ο ξένος είναι αυτός που δουλεύει ... την ώρα που οι αυτόχθονες του πολιτισμένου κόσμου, των προηγμένων χωρών, βρίσκουν την εργασία χυδαία και την αντιμετωπίζουν με ένα αφ' υψηλού ύφος άνεσης και καπρίτσιου (όταν μπορούν ...), αναγνωρίζουμε τον ξένο από την εκτίμηση που έχει ακόμη για την εργασία ως αξία. Πρόκειται βέβαια για ζωτική ανάγκη, το μοναδικό μέσο που έχει για επιβίωση, που δεν το εξιδανικεύει υποχρεωτικά, το διεκδικεί όμως ως πρωταρχικό δικαίωμα, ως έναν ελάχιστο βαθμό αξιοπρέπειας".***

Είναι το θάρρος να περιπλανιέσαι από το πρωί ως το βράδυ σε πολλές γειτονιές της Αθήνας, να περνάς μπροστά από πλούσια σπίτια και να ρωτάς χωρίς ντροπή: ***"κύριε, να σας καθαρίσω τον κήπο;"*** κ.ο.κ. προκειμένου να βρεις ένα μεροκάματο δεν ντρεπόσουν ακόμη και να πεις ψέματα ότι γνώριζες οποιαδήποτε δουλειά σου πρόσφεραν.

Αυτό που σε ένοιαζε ήταν να τα καταφέρεις και να πιάσεις τη ζωή από τα μαλλιά.

Σε όλες τις φάσεις θυμόσουν τις συμβουλές των γονιών: ***"κοίτα, το σημαντικότερο απ' όλα είναι να σε βάλουν στην καρδιά τους οι ντόπιοι, να σε εκτιμήσουν ότι είσαι καλό παιδί".*** Αυτό το "καλό παιδί" ήταν μια έκφραση που έβγαινε αυθόρμητα από το στόμα σου προκειμένου να αυτοπαρουσιαστείς.

Περνούσες από τα εστιατόρια ή ακόμα και αν έβλεπες έξω στα πεζοδρόμια κούτες για κουβάλημα δεν ντρεπόσουν να προσφερθείς ***"να το κάνω εγώ"*** - και καμιά φορά τζάμπα, για να δούνε ότι δεν είσαι πολύ απαιτητικός και αρκείσαι στα λίγα.

Για να επιβιώσεις έπρεπε να χώνεσαι παντού, αλλά από την άλλη έπρεπε να έχεις και μια εικόνα του ντόπιου πληθυσμού. Τι είναι οι Έλληνες; Πού πιστεύουν; Δεν ήταν δύσκολο να καταλάβεις ότι έχουν έντονη τη θρησκευτική πίστη και ότι είναι χριστιανοί ορθόδοξοι.

Τουλάχιστο λοιπόν ως προς αυτό δεν έπρεπε να τους απογοητεύσεις. Η πρώτη ερώτηση που σου έκαναν κυρίως οι εργολάβοι και οι εργοδότες αφορούσε το όνομα και τη θρησκευτική σου πίστη. Και σε πάμπολλες περιπτώσεις την απάντηση διαδεχόταν η έκπληξη, όταν μάθαιναν ότι δεν πιστεύεις σε θεό.

Αυτή η έντονη έκπληξη λειτουργούσε όμως αρνητικά στην εικόνα που ήθελες να παρουσιάσεις στους ντόπιους εργοδότες.
Ακόμη και όταν συναντούσες ντόπιους που δεν έδιναν μεγάλη σημασία σε αυτά τα πράγματα και το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν να τους προσφέρεις εργασία, παρουσιαζόσουν πολύ εύκολα με ελληνικό όνομα. Έτσι ο Πίρο συστηνόταν ως Σπύρος, ο Ιλιριάν ως Ηλίας, ο Εντόν ως Αντώνης κ.ο.κ. Το ίδιο εύκολα ισχυριζόσουν ότι έχεις ενστερνιστεί τη χριστιανική πίστη.
Δεν ήταν βέβαια και λίγες οι περιπτώσεις που ο ίδιος ο εργοδότης σου έλεγε "δεν μπορώ να το πω αυτό το όνομα, γι' αυτό θα σε φωνάζω Πέτρο ή Γιάννη" και εσύ όχι μόνο δεν αντιδρούσες για αυτή την αλλοίωση (αυτό δεν μπορούσες να το κάνεις γιατί δεν ήσουν και σε θέση ισχύος), αλλά εμπέδωνες τόσο αυτά τα νέα στοιχεία, που τα χρησιμοποιούσες και στα μετέπειτα καθημερινά βήματα και επαφές σου.
Είναι εκπληκτικό με πόση ευκολία απωθούσες αυτά τα στοιχεία που σου είχε δώσει το παρελθόν.
Βέβαια το μόνο που σε ενδιέφερε ήταν να βρεις εργασία με οποιοδήποτε κόστος.
Κι αν στο ζήτημα της εργασίας βρίσκεται μια δικαιολογία για αυτή την αλλαγή των στοιχείων, σε άλλες φάσεις της καθημερινής ζωής και στις επαφές τουλάχιστο δεν δικαιολογείται αυτή η αλλοτρίωση. Ήταν οι επαφές στους δημόσιους χώρους, στα λεωφορεία, στους χώρους εργασίας.
Μήπως σε πίεζε κανείς στα δρομολόγια του ηλεκτρικού ή στα λεωφορεία της γραμμής να μην ανταλλάξεις ούτε μια κουβέντα με τους συμπατριώτες σου, αλλά αντίθετα να απομακρυνθείς ακόμα πιο πολύ από όποιον σου θύμιζε το παρελθόν, την κακή εικόνα που έχει γι' αυτόν η κοινωνία και την εξωτερική του εμφάνιση;

Δεν ήταν λίγες οι φορές που άκουγες σχόλια ντόπιων για τους Αλβανούς και εσύ έκανες τον αδιάφορο, καμώνοντας ότι είσαι ένας απλός πολίτης που πάει στη δουλειά του κι ότι αυτά δεν σε αφορούν.
Δεν ήταν λίγες οι φορές που έβλεπες γονείς να σκύβουν και να λένε χαμηλόφωνα στα παιδιά τους "μη μιλάς αλβανικά", ρίχνοντας ένα γρήγορο βλέμμα γύρω σου μήπως τα μάτια του κόσμου έχουν εστιαστεί σε σένα.
Και όταν κατά τύχη ερχόσουν σε επαφή με συμπατριώτες σου, απέφευγες να επικοινωνήσεις στην ίδια γλώσσα, για να μην καταλάβουν οι άλλοι ότι είσαι Αλβανός, ή γιατί εσύ ο ίδιος δεν ήθελες να έχεις καμία επαφή με αυτό που λέγεται Αλβανία.
Και τα δύο ίσως.
Πουθενά αλλού δεν μπορούσες να γευτείς τέτοια έλλειψη αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας, όσο όταν πήγαινες σε διάφορους χώρους εργασίας να βρεις δουλειά και εκεί πρόθυμος ο συμπατριώτης σου σου έλεγε και μάλιστα σε μια γλώσσα που μόλις είχε αρχίσει να μαθαίνει τις πρώτες λέξεις
"Ρε φίλε δεν έχει δουλειά εδώ".
Όλοι αναγνώριζαν τους άλλους και ο καθένας απέφευγε την επαφή με τους άλλους, στεκόταν όσο πιο μακριά τους μπορούσε, για να κατακτήσει τον αυτονομιστικό ατομικισμό, να αισθανθεί μοντέρνος άνθρωπος.
Η ατημέλητη εμφάνισή σου απωθούσε τους άλλους που μόλις είχαν καταφέρει να βρουν κάτι σταθερό, που μόλις είχαν αρχίσει να τακτοποιούν τη ζωή τους.
Μήπως αυτό δεν είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα τους ανθρώπου; Ξεχνά από πού ξεκίνησε και τι ήταν. Και αυτό ακριβώς έκανε ο καθένας που έφευγε από τις πλατείες και από τα διαμερίσματα με τους στοιβαγμένους συγκατοίκους για μια

Μήπως αυτό δεν είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα τους ανθρώπου;
Ξεχνά από πού ξεκίνησε και τι ήταν.
Και αυτό ακριβώς έκανε ο καθένας που έφευγε από τις πλατείες και από τα διαμερίσματα με τους στοιβαγμένους συγκατοίκους για μια καλύτερη ζωή.
Την αρνητική εικόνα που είχαν διαμορφώσει οι ντόπιοι για την εθνικότητά σου εσύ απλά την ενίσχυες, όχι μόνο αποφεύγοντας να έρθεις σε επαφή με τους ομοεθνείς σου και να αναπτύξεις σχέσεις με αυτούς, αλλά και υιοθετώντας ακόμη και ενδοκοινοτικές προκαταλήψεις και ρατσισμό για τα ίδια τα μέλη της κοινότητάς σου. Δεν φαινόταν να υπάρχει όριο που να μην μπορείς να ξεπεράσεις.
Αυτό που σε ένωνε πάλι με τους συμπατριώτες σου ήταν η συνεύρεση μέσα στις κλούβες της αστυνομίας, στο πλαίσιο καθημερινών σχεδόν επιχειρήσεων "σκούπα". Εκεί μέσα πλέον όλοι ήταν στην ίδια μοίρα, όλοι προορίζονταν για εκεί απ' όπου είχαν ξεκινήσει. Κι ύστερα πάλι από την αρχή όλοι μαζί στο δρόμο του γυρισμού, ελπίζοντας ...
Στο μακρύ ταξίδι της ταλαιπωρίας και της εξαθλίωσης ίσως η μόνη εστία που θα μπορούσες να βρεις καταφύγιο ήταν η γειτονιά. Από 'κει μέσα γνωρίσαμε τους ντόπιους, ήρθαμε σε επαφή, επικοινωνήσαμε.
Η γνωριμία με κάποιον σήμαινε ελπίδα ότι μπορεί να σου βρει μια σταθερή δουλειά, να σε χρησιμοποιήσει όταν θα σε έχει ανάγκη, να σε εκτιμήσει και να σε δει με καλό μάτι. Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να γίνεις αρεστός.
Η εχθρικότητα δεν χωράει στις διαπροσωπικές σχέσεις.
Έπρεπε να είσαι ευγενικός και πάντα με ένα χαμόγελο στα χείλη, λες ότι το χρωστούσες.

Έπρεπε να εκδηλώσεις προθυμία να βοηθήσεις τους ενοίκους που μένανε στους άλλους ορόφους της πολυκατοικίας.
Να φτιάξεις τα υδραυλικά, βαψίματα, μερεμέτια δηλαδή ότι χρειαζόταν κάθε νοικοκυρά για να κερδίσεις την εύνοιά της, ώστε κάποια στιγμή να ακούσεις τυχαία την συνομιλία των ντόπιων να λένε, ο Αλβανός που μένει στο υπόγειο της πολυκατοικίας που μένω είναι μάλαμα παιδί, προκομμένος, δουλευταράς, μου έχει φτιάξει και τα υδραυλικά, η γυναίκα του με βοηθάει στα ψώνια.
Όμως όλοι οι άλλοι είναι εγκληματίες. Δεν ακούς τι λέει η τηλεόραση. Και ύστερα ακολουθούνε οι συμβουλές του τύπου: κοιτάξτε την ζωή και την δουλειά σας, μην μπλέξετε με άλλους Αλβανούς. Τουλάχιστον ως προς αυτό δεν έπρεπε να τους απογοητεύσουμε. Ήδη είχαμε κάνει τις επιλογές μας.
Κάπως έτσι περνούσαν τα χρόνια ώσπου ξαφνικά ακούστηκε για μία "ελπίδα", για ένα "πράσινο φως". Χαρτιά, χαρτιά! Για πρώτη φορά διαπέρασε τα αυτιά μας αυτή η λέξη που την σημασία της δεν την είχαμε συνειδητοποιήσει ακόμα. Για μας ήταν το γεγονός της δεκαετίας.
Παντού συζητιόταν με μεγάλο ενδιαφέρον αλλά και με καχυποψία. Πολλοί άλλοι δεν πίστευαν στα λόγια. Αρκετοί ήταν εκείνοι που έσπευσαν να στριμωχτούν στις ουρές των υπηρεσιών.
Ο καθένας μας ήλπιζε ότι πάνω από όλα θα κυκλοφορεί ελεύθερος στους δρόμους, χωρίς απειλές και τον καθημερινό εξευτελισμό από την αστυνομία. Ελπίζεις ότι θα πάρεις κάποια στιγμή την πράσινη κάρτα και σιγά σιγά να αποκτήσεις κάποια δικαιώματα που ίσως σε κάνει να αλλάξει η ψυχολογία σου στην καθημερινή ζωή.

Έπρεπε να περάσουν αρκετά χρόνια για να αρχίσεις να ψελλίζεις το όνομα που είχες από παιδί, να περπατήσεις στο δρόμο και να μην αισθάνεσαι ότι όλοι οι υπόλοιποι έχουν τα μάτια στραμμένα προς σε σένα αφού δήθεν ένα βιολογικό χαρακτηριστικό σε κάνει να διαφέρεις, να μπαίνεις άτσαλα στα μαγαζιά και καταστήματα για να ζητήσεις χωρίς ντροπή τα αναγκαία πράγματα σε σπαστά Ελληνικά, να βρίσκεσαι στα λεωφορεία, πλατείες και λαϊκές αγορές αυτή την φορά κοιτώντας τους συμπατριώτες σου στα μάτια, να περπατήσεις στους δρόμους λιγότερο φοβισμένος.
Όπως όμως και όσο να έχουν αλλάξει τα πράγματα, για ένα είσαι ακόμα σίγουρος: εξακολουθείς να μην πατάς γερά στο ελληνικό έδαφος.
Έπρεπε να περάσουν χρόνια για να αρχίσουμε να καταλαβαίνουμε ότι ο δρόμος του παραδείσου είναι σκοτεινός ή μάλλον ψεύτικος για αρκετούς αλλά και μονόδρομος για πολλούς.
Αυτό που υπήρχε στο νου μας άρχιζε να εξαντλείται, να σβήνεται από τις μνήμες μας η εικόνα του πετυχημένου μετανάστη ο οποίος κουβαλούσε μαζί του μονάχα ένα όνειρο, να τα καταφέρει, να πετύχει και να προλάβει τα χαμένα χρόνια που άφησε πίσω ο ολοκληρωτισμός.

Πλέον η πραγματικότητα είχε προβάλει το δικό της πρόσωπο του ακραίου ατομικισμού, του προσωπικού συμφέροντος, της σκληρής εργασίας και της συγκέντρωσης χρημάτων από την μία και της εκμετάλλευσης, του κρατικού και κοινωνικού ρατσισμού, των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης, του εξευτελισμού και της χαμένης προσωπικής αξιοπρέπειας, των απελάσεων και διωγμών από την άλλη.

Αυτή ήταν η δύση, η δημοκρατία που τόσο παθιασμένα και ανυπόμονα περιμέναμε να συναντήσουμε και να απαλλαγούμε για πάντα από το παρελθόν.
Φαίνεται ότι αργήσαμε να καταλάβουμε τι είναι ο καπιταλισμός, παρόλο που το βιώναμε και το βιώνουμε στο πετσί μας, παρόλο που το κράτος και το κόμμα του παρελθόντος αφιέρωσε τόμους ολόκληρους και καθημερινή προπαγάνδα για το τι εστί.
Έπρεπε να το ζήσουμε.
Έπρεπε να περάσουν χρόνια για να καταλάβουμε και να συνειδητοποιήσουμε την νέα αυτή πραγματικότητα, να βιώσουμε καταστάσεις πόνου, ταλαιπωρίας, γραφειοκρατίας, καταστολής, μαύρης εργασίας που σύντομα θα μας έκαναν να απογοητευτούμε και ίσως να αναθεωρήσουμε τις θέσεις και τις στάσεις μας για τον παράδεισο της δημοκρατίας και του καπιταλισμού.
Βιώνοντας προβλήματα τέτοιου μεγέθους αρχίζεις και αντιλαμβάνεσαι την πραγματικότητα και επομένως αναρωτιέσαι και προβληματίζεσαι για το μέλλον.
Οι δυσκολίες, η κοινωνική κατάσταση, οι κοινωνικές και πολιτικές συγκυρίες σε επαναφέρουν στην πραγματικότητα πράγμα το οποίο σε κάνει να θέτεις άλλα ερωτήματα με το βασικό ερώτημα: μήπως ήμασταν καλύτερα παλιά;
Έτσι μπαίνεις στην διαδικασία της σύγκρισης και προσπαθείς να απαντήσεις στο ερώτημα: πού ήταν καλύτερα; Εκεί κάποτε ή εδώ στο σήμερα;
Ψευτοδίλημμα.
Απλά δεν θέτεις νέες κοινωνικές αξίες και προτάγματα για να απαντήσεις στην πραγματικότητα που σε περιβάλλει, αμφισβητώντας τις πολιτικές που υφίστασαι.
Μονάχα επαναφέρεις στην επιφάνεια ένα μοντέλο ξεπερασμένο και πεθαμένο πια.

Ένα μοντέλο που δεν μπορεί να σου δώσει ελπίδα για το αύριο. Ένα μοντέλο που εμείς οι ίδιοι είχαμε αμφισβητήσει χρόνια πριν. Τουλάχιστον αν πάλευες γι' αυτό θα ήταν ξεκάθαρες οι πολιτικές σου επιλογές.

Όμως από την στιγμή που το επαναφέρεις μονάχα στα λόγια αφήνεις την ίδια πραγματικότητα ως έχει.
Απλά ακολουθείς, την δέχεσαι, κατεβάζεις το κεφάλι και δουλεύεις σκληρά, μαζεύεις λεφτά και ίσως αργότερα με πολλές προσπάθειες να καταφέρεις να περάσεις από τα υπόγεια σε άλλους ορόφους, να αποκτήσεις ένα σπίτι δικό σου, ένα αυτοκίνητο.
Αυτό σημαίνει για σένα επιτυχία.

Ο ατομικισμός και η αδιαφορία συνοδεύουν αυτή την επιτυχία. Αυτή δεν είναι όμως η επιτυχία που ονειρεύτηκες, η επιτυχία που θα σε κάνει να νιώσεις ολοκληρωμένος άνθρωπος.
Και μόλις το συνειδητοποιήσεις θα είναι πια βεβαιότητα ότι αυτή η καθημερινότητα σε χωράει σα μετανάστη, αλλά δεν σε χωράει σαν άνθρωπο.
Ότι αυτή η καθημερινότητα δεν είναι μονόδρομος, έχεις τη δύναμη να διεκδικήσεις χώρο για να αναπνεύσεις. που αναλογούν στον καθένα μας.

Όμως η ίδια η ζωή μας έμαθε να ψάχνουμε στα σκοτεινά βάθη της πραγματικότητας μία πραγματική ευτυχία, ένα πραγματικό όνειρο, μία διαφορετική ζωή.

Μας έμαθε να αναζητούμε την ελπίδα εκεί όπου το χάος της ατομικότητας και της απελπισίας, της εξαθλίωσης και της ρουτίνας σκεπάζουν τις επιθυμίες, τις ελευθερίες, την ευτυχία και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Αυτή η εμπειρία μας οδήγησε να καταδικάζουμε το παρελθόν, να αλλάξουμε το παρόν και να χτίσουμε ένα διαφορετικό μέλλον.

Αυτή η εμπειρία μας έκανε να συνεχίσουμε να παλεύουμε για την ζωή μας και την ελευθερία έστω και αν η αυταπάτη της αστικής δημοκρατίας εξακολουθεί να κυριεύει σχεδόν ολόκληρο τον κόσμο.

Σύντροφος από το Φόρουμ Αλβανών Μεταναστών